

Det behövs en ny skattereform!

Presentation på Finanspolitiska rådets seminarium
den 13 juni 2018

Erik Åsbrink

Århundradets skattereform

- Byggde på principer om enkelhet och likformighet
- Innebar breda skattebaser och låga skattesatser
- En mängd undantag och särregler mönstrades ut
- Uppgörelse mellan s och fp (c hoppade av), som då hade majoritet i riksdagen
- Genomfördes 1990-1991
- Unikt omfattande och stilbildande i andra länder

25 år senare

- Över 600 ändringar har genomförts, av såväl s-regeringar som borgerliga regeringar
- Flera innebär allvarliga avsteg från principerna om enkla och likformiga regler
- Alltfler undantag och mera krångel
- (Nästan) slopad fastighetskatt i kombination med bibehållen avdragsrätt för skuldräntor och höjd reavinstskatt har drivit upp fastighetspriserna, drivit på den privata skuldsättningen och försvårat bostadsbyten
- Kraftigt sänkt skattekvot i kombination med den demografiska utvecklingen äventyrar den generella välfärden
- Ökande orättvisor, ökat skatteundandragande

Från dual till nonagonal skatt

- Ursprungligen en progressiv skatt för arbetsinkomster och en proportionell skatt för kapitalinkomster
- Nu tre olika skatteregler för arbetsinkomster:
 - Lägst för förvärvsinkomster
 - Högre för pensionsinkomster
 - Ännu högre för övriga transfereringsinkomster
- Nu sex olika skattesatser för kapitalinkomster:
 - ca 10 % (investeringsparkonton)
 - 15 % (pensionssparande)
 - 20 % (fåmansbolag)
 - 22 % (reavinstskatt)
 - 25 % (onoterade aktier)
 - 30 % ("normal" skattesats)

3:12-reglerna

- Kom till för att motverka att högt beskattade arbetsinkomster "transformerades" till lågt beskattade kapitalinkomster (typiskt sett i fåmansbolag)
- Spännvidden mellan den högsta skattesatsen på inkomster från arbete resp. kapital var 1991 21 procentenheter (30 kontra 51%). Har 2016 nästan fördubblats till 40 procentenheter (20 kontra 60%).
- Högsta skattesatsen på arbetsinkomster varierar mellan 57 och 63%
- Den sjunkande inflationstakten har sänkt skatten på den reala kapitalinkomsten
- Allt större belopp söker sig till den lågbeskattade fällan med 20% skatt.
- Oavlåtligt tryck att ytterligare öka överströmningen till kapitalskattefällan för att "stimulera entreprenörskap, nyföretagande" etc.

K10

	Utdelning som beskattas med 20%, mdr kr	Sparat utdelningsutrymme mdr kr
2006	19.6	204.0
2011	40.0	498.3
2016	92.9	917.6

En jämförelse

De flesta inkomster beskattas i två led

Arbetsinkomster

- Sociala avgifter* 31,4%
- Skattesats (för höginkomsttagare) 60%
- Får behålla drygt **29%**

* Ren skatt för höginkomsttagare

** Fr.o.m. 1 juli 2018

Kapitalinkomster

- Bolagsskatt 20%**
- Skattesats 20%
- Får behålla **64%**, dvs mer än dubbelt så mycket

Vilka betalar 20% i inkomstskatt?

- Riskkapitalister
- Advokater
- Revisorer
- Konsulter
- Läkare
- ICA-handlare
- M.fl., m.fl.
- Ofta skickliga yrkesutövare som ska ha bra betalt men ska de utgöra ett skattefrälse?

En tidsinställd bomb

- Syftet med 3:12-reglerna var att motverka skatteundandragande – numera snarare driver de fram skatteundandragande
- Har skapat ett skattefräse som endast betalar 20% i skatt
- Tillkommer jättelikt och ökande sparat utdelningsutrymme
- Inkomstklyftorna ökar
- Skattesystemets legitimitet undermineras
- Tidigare avskaffades arvs- och gåvoskatten samt förmögenhetsskatten som följd av sådan underminering
- Nu hotas inkomstskattesystemet, som är av mycket större betydelse

Skatt på arbete och kapital

- Arbetsinkomster är jämnare fördelade än kapitalinkomster
- De verkligt höga inkomsterna är kapitalinkomster, inte arbetsinkomster
- Varför ska arbetsinkomster beskattas högre än kapitalinkomster?
- Fördelningspolitiskt vansinnigt

Vad göra?

Sex hörnpelare för en skattereform

- Ska leda till ett enkelt och begripligt skattesystem
- Ska främja arbete och tillväxt
- Ska vara fullt finansierad
- Ska inte leda till ökade inkomstklyftor
- Ska vara ekonomiskt stabil
- Ska vara politiskt stabil

Arbets- och kapitalinkomster ska beskattas (så) lika (som möjligt)

- Enkelt och begripligt
- Minskar skatteundandragandet
- Fördelningspolitiskt positivt
- Lika beskattning ökar effektiviteten
- Lägre skatt på arbetsinkomster leder till fler arbetade timmar

Platt skatt

- Nedsättningarna av kapitalinkomstskatten ska slopas så långt som möjligt (= de facto skatteskärpning)
- Skatten på arbetsinkomster ska sänkas genom att den statliga inkomstskatten slopas
- Enhetlig skattesats på 30% eller något däröver
- Dock vissa kvarvarande skillnader i skatt i det första ledet (sociala avgifter resp bolagsskatt)
- 3:12-reglerna kan utmönstras helt eller till stor del

Problem med platt skatt

- Betydande skattebortfall, även om åtgärden delvis är självfinansierande på grund av ökat arbetsutbud
- Leder till ökade klyftor vid beskattningen av arbetsinkomster
- Det krävs således insatser både för att finansiera åtgärden och för att förbättra det fördelningspolitiska utfallet

Fördelningspolitiska åtgärder

Innebär även inkomstförstärkningar

- Återinför fastighetsskatten, kan göras progressiv
- Återinför arvs- och gåvoskatten
- Beskatta (nästan) alla kapitalinkomster med ca 30%
- Begränsa avdragsrätten för skuldräntor
- Avskaffa eller reducera ROT- och RUT-avdragen
- Upphäv underbeskattningen av finanssektorn
- Höj barn- och/eller bostadsbidragen*

* Innebär utgiftsökning

Andra inkomstförstärkningar

- Återinför en enhetlig moms på 25%
- Återinför enhetliga sociala avgifter
- Höj miljöskatterna (dock vikande skattebas)

Vad göra med jobbskatteavdraget?

- F.n. beskattas arbetsinkomster på tre olika sätt: Förvärvsinkomster, pensionsinkomster och övriga transfereringar
- Slopa eller reducera jobbskatteavdraget
- Kompensera helt eller delvis med höjt grundavdrag

En sådan skattereform

- bör totalfinansieras eller rentav möjliggöra ökade skatteinkomster
- bör göras fördelningspolitiskt neutral eller förbättra den fördelningspolitiska profilen
- bygger på principen om enkla och likformiga regler
- innebär breda skattebaser och låga skattesatser
- innebär att skattesystemet blir mera transparent och begripligt
- minskar skatteundandragandet
- ökar (återställer) legitimiteten för inkomstskattesystemet
- stimulerar till ökat arbetsutbud och gör det lättare att finansiera den generella välfärden för en åldrande befolkning

Kommunalskatten

- Nu drygt 32 % i genomsnitt
- Högsta utdebitering drygt 35%
- Lägsta utdebitering drygt 29%
- Kan vi införa ett tak på ca 32%?
- Kan vi rentav införa en enhetlig kommunalskatt på ca 32%?
- Utan att äventyra det kommunala självstyret?
- Får konsekvenser för den kommunala skatteutjämningen
- Ökar kraven på statlig finansiering

Är reformen politiskt möjlig?

- Inte för närvarande
- Dock säger erfarenheten att det som länge har ansetts vara politiskt omöjligt en vacker dag kan vara möjligt att genomföra
- Djärva åtgärder och ett paket med många olika inslag kan vara lättare att genomföra än många mindre och successiva åtgärder
- En skattereform förutsätter en majoritet i riksdagen och en uppgörelse över blockgränsen, dock inte nödvändigtvis regeringssamverkan
- Svårt att se en reform som inte inbegriper en uppgörelse mellan s och m, dock kan givetvis flera andra partier medverka

Problem

- Att bibehålla den generella och generösa välfärden är bl.a. på grund av den demografiska utvecklingen svårt eller omöjligt utan höjt skatteuttag
- Svårt att enas om en totalfinansierad skattereform
- Ännu svårare att enas om en "överfinansierad" skattereform som innebär höjt skatteuttag
- Dock möjligt att genomföra skattehöjningar "utanför skattereformen", kanske inom ramen för socialförsäkringssystemet (äldreomsorgsavgift?)

Men vad är alternativet?

- Att hanka sig fram och fortsätta lappa på det nuvarande lapptäcket?
- Att se på när skattesystemet eroderar och mister sin legitimitet?
- Kan reformen bara genomföras i händelse av en akut kris?
- Satsa på en stor skattereform!

Tack för ordet!